

9.máj 2008

Slovensko spĺňa všetky predpoklady pre prijatie jednotnej meny euro k 1.1.2009

Pripravila: Mária Kačurová

*Konvergenčné správy
vypracováva EK aj ECB
pravidelne*

Dňa 7. mája 2008 Európska komisia (EK) oficiálne prezentovala Konvergenčnú správu o Slovensku. Správa dáva odporúčanie pre Radu Európskej únie (ďalej len Radu) na zrušenie procedúry nadmerného deficitu (EDP) a oficiálne zverejňuje stanovisko, že Slovensko plní podmienky pre prijatie eura. Týmto sa potvrdili očakávania odbornej aj širšej verejnosti, že Slovensko pri hodnotení pripravenosti na vstup do eurozóny úspešne preukáže plnenie všetkých nutných podmienok na udržateľnej úrovni a že zámer prijať euro k 1.1.2009 sa stane skutočnosťou.

Konvergenčné správy EK a Európskej centrálnej banky (ECB) sú vypracovávané najmenej raz za dva roky alebo na požiadanie členského štátu HMÚ, ktorému bola dočasne udelená výnimka pre prijatie jednotnej meny euro. Posledná konvergenčná správa o jednotlivých členských krajinách bola vypracovaná v decembri 2006. Dánsko a Spojené kráľovstvo neprejavili záujem o prijatie jednotnej meny, a preto konvergenčné správy o týchto krajinách sa vypracúvajú len na požiadanie. Súčasná správa preto v zmysle Zmluvy pokrýva desať členských štátov s udelenou výnimkou pre prijatie eura, a to Bulharsko, Českú republiku, Estónsko, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko a Švédsko. Správy zahŕňajú preverenie kompatibility národnej legislatívy so zmluvou vrátane zlučiteľnosti predpisov centrálnej národnej banky (zákaz menového financovania a zvýhodneného prístupu, nezávislosť centrálnej banky, právna integrácia národných centrálnych bánk do Európskeho systému ESCB) a udržateľné plnenie štyroch konvergenčných Maastrichtských kritérií - pre cenovú stabilitu, rozpočtovú pozíciu verejnej správy, stabilitu výmenného kurzu, dlhodobé úrokové sadzby, a to s ohľadom na niekoľko ďalších faktorov - zahrňujúcich vývoj platobnej bilancie a integráciu trhu produktov a finančného trhu. Vzhľadom na to, Slovensko urobilo v konvergencii výrazný pokrok, 4. apríla 2008 predložilo žiadosť o hodnotenie plnenia nutných podmienok pre prijatie eura k 1.1. 2009.

*Nutnou podmienkou je
splnenie Maastrichtských
kritérií*

Kritérium	Špecifikácia	Referenčná hodnota	Stav plnenia v SR
Verejné financie	Deficit verejnej správy vyjadrený v metodike ESA 95 nesmie presiahnuť 3 % HDP	3%	2,2% v 2007 (apríl 08)
	Hrubý verejný dlh nesmie presiahnuť 60 % HDP	60%	29,4% v 2007 (apríl 08)
Inflačné kritérium	Priemerná inflácia za posledných 12 mesiacov, meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP), nesmie presiahnuť priemer najviac troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 1,5 percentuálneho bodu	3,2%	2,2% (marec 08)
Stabilita dlhodobých úrokových sadzieb	Priemer trhových úrokových sadzieb dlhodobých vládnych alebo obdobných dlhopisov nesmie presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako dva percentuálne body	6,5%	4,5% (február 08)
Stabilita výmenného kurzu	Dva roky pred hodnotením musí byť Slovenská koruna zapojená do mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Počas tohto obdobia nesmie Slovensko korunu jednostranne devalvovať, koruna nesmie vybočiť z dohodnutého fluktuálneho pásma, koruna sa musí pohybovať blízko centrálnej parity a pri vývoji kurzu sa nesmú vyskytnúť vážne napätia		Slovenská koruna vstúpila do ERM II v novembri 2005; centrálna parita sa revalvovala k 19.3.2007; kurz sa po celý čas pohybuje bezpečne v povolenom pásme okolo centrálnej parity

Referenčné hodnoty kritérií pre fiškálnu pozíciu a výmenný kurz sú v podstate pevne stanovené, avšak hodnoty kritéria pre cenovú stabilitu a dlhodobé úrokové sadzby sa určujú priebežne podľa skutočného vývoja v EÚ a sú preto dynamické. V marci, t.j. v čase vypracovania správy, bola na základe skutočného vývoja 12 mesačnej inflácie v jednotlivých krajinách (vrátane inflácie v marci) stanovená **referenčná hodnota pre infláciu na úrovni 3,2% a pre dlhodobú úrokovú sadzbu 6,5%**. Tieto hodnoty boli určené vývojom v troch krajinách: Malta, Holandsko a Dánsko.

Ako hodnotí EK a ECB Slovensko

Legislatíva

Všetky **nekompatibility** v legislatívnej oblasti, ktoré sa objavili v predchádzajúcej správe v roku 2006 – právna integrácia v ESCB a zákaz menového financovania, boli **odstránené**. Zákon o NBS bol upravený a novelizovaný - v parlamente bol prijatý 28. novembra 2007 a prezidentom SR bol podpísaný 14. decembra 2007. Zákon o NBS je zlučiteľný s požiadavkami zmluvy a štatútu pre tretiu etapu HMÚ.

Inflácia

Správa ďalej konštatuje, že Slovensko plní kritérium cenovej stability. 12-mesačná priemerná inflácia (HICP) v SR bola na alebo pod referenčnou hodnotou už od augusta 2007. V marci 2008 činila 2,2%, čo je o 1 p.b. menej oproti referenčnej hodnote. S vysokou pravdepodobnosťou zostane inflácia pod referenčnou hodnotou aj v ďalších mesiacoch, i keď s menším odstupom. V správe EK ročnú priemernú infláciu v SR v roku 2008 odhaduje na úrovni 3 ¼ % a v roku 2009 na 3 ¼ %. Za riziko budúceho strednodobého vývoja inflácie na Slovensku považuje napätý trh práce, silná pozícia v rámci ekonomického cyklu s možnou akceleráciou dopytu domácností a miezd, ako aj možný vyšší rast regulovaných cien. Relatívne nízka cenová úroveň v SR (58% priemeru EÚ v roku 2006) naznačuje potenciál pre konvergenciu (rast) cenovej hladiny v dlhodobom horizonte. Preto by sa malo Slovensko snažiť udržiavať mzdovú disciplínu po tom, čo odznie efekt silného rastu produktivity spôsobený prílevom priamych zahraničných investícií. V záujme toho by malo pokračovať v štrukturálnych reformách, ktoré by posilnili konkurenčné prostredie. Ambicióznejší postoj fiškálnej politiky by taktiež pomohlo zmierniť riziká inflácie. Za účelom udržať infláciu po možnom prijatí eura podpísala slovenská vláda a sociálni partneri začiatkom roku 2008 Deklaráciu spoločenskej zhody zaviesť a používať euro v Slovenskej republike, ktorá zaväzuje zamestnávateľov a odbory držať rast miezd tak, aby neprevyšoval rast produktivity. Okrem toho vláda prijala ďalšie záväzky, ako je dosiahnutie vyrovnaného rozpočtu verejnej správy do roku 2011 a ďalšie prítvrdenie fiškálneho postoja v prípade neočakávaných inflačných tlakov, ako aj uplatnenie štrukturálnych opatrení. Tieto záväzky je potrebné premeniť v skutky.

Fiškálna pozícia

EK konštatuje, že nadmerný deficit verejných financií bol napravený spoľahlivou a udržateľnou redukciou rozpočtového deficitu pod 3% HDP a odporúča Rade zrušiť rozhodnutie o existencii nadmerného deficitu pre SR. Ak Rada na základe odporúčania EK zruší procedúru nadmerného deficitu (EDP) pre Slovensko, bude Slovensko plniť aj kritérium pre rozpočtovú pozíciu vlády. Slovensko totiž v súčasnosti ešte podlieha Rozhodnutiu Rady o EDP z 5. júla 2004 s odporúčaním podniknúť kroky v strednodobom rámci na zníženie deficitu pod 3% HDP do 2007 spoľahlivým a stabilným spôsobom. Deficit bol od roku 2002 podstatne redukovaný. Príjmy, ale hlavne výdavky v relácii k HDP klesali, a tak deficit v roku 2007 dosiahol úroveň 2,2% HDP. Podľa jarnej prognózy EK založenej na predpoklade uplatňovania doterajšej politiky by deficit v roku 2008 činil 2,0% HDP a v roku 2009 by sa mal zvýšiť na 2,3 %. Dlh verejnej správy výrazne klesal od začiatku dekády až na 29,4% HDP v roku 2007. Podľa jarnej prognózy EK by mal v roku 2008 činiť 29,2% a v roku 2009 mierne stúpnuť na 29,7% HDP. Avšak v návrhu rozpočtu do 2011 vláda SR deklaruje ambicióznejšie ciele – pre rok 2008 deficit 2,0% HDP, následne 1,7%; 0,8% v roku 2010 a vyrovnaný rozpočet v roku 2011.

Výmenný kurz

Slovensko spĺňa aj kritérium pre výmenný kurz. Slovenská koruna je od 28. novembra 2005 v systéme ERM II, čo je viac ako požadované dva roky. Pred vstupom do ERM II fungoval pre výmenný kurz na Slovensku režim „riadený floating“. Po vstupe do ERM II koruna pokračuje v predchádzajúcom trende zhodnocovania s výnimkou prechodného znehodnotenia po parlamentných voľbách z titulu štandardnej neistoty trhu týkajúcej sa ďalšieho smerovania ekonomiky, hlavne fiškálnej politiky. Silná apreciácia koruny viedla k revalvácii centrálnej parity o 8,5% s účinnosťou od 19. marca 2007. Následne sa kurz až do januára 2008 pohyboval medzi 3% a 7,3% nad novou centrálnou paritou a obnovené tlaky na zhodnocovanie vyhnali korunu v marci a apríli 8-9% nad centrálnu paritu. Počas dvojročného hodnotiaceho obdobia koruna obchodovala takmer vždy v silnejšej časti fluktuálneho pásma, a to s priemernou odchýlkou 5,4% od centrálnej parity. Zhodnocovanie v období režimu ERM II možno považovať v súlade s hlavnými fundamentmi ekonomiky SR a koruna nepodliehala vážnym pnutiam. Zdôrazniť tiež treba, že Slovensko je prvým štátom so zámerom prijať euro v blízkej budúcnosti, ktorého mena po niekoľko rokov sleduje trend nominálneho zhodnocovania.

Dlhodobá úroková sadzba

Slovensko spĺňa kritérium pre konvergenciu dlhodobých úrokových sadzieb. Priemerná hodnota

sadzby v SR za kľzavý rok činila v marci 4,5% a bola o 2 percentuálne body nižšia ako referenčná hodnota 6,5%. Spread voči dlhodobým bondom v eurozóne značne klesal od roku 2002 a prakticky zanikol v apríli 2007. Dlhodobá úroková sadzba v SR je pod referenčnou hodnotou už od vstupu do EÚ. Faktormi, stojacimi za týmto pozitívnym trendom, boli znižujúca sa riziková prémie krajiny v spojitosti s fiškálnou konsolidáciou a rozsiahlymi štrukturálnymi reformami v rokoch 2002-2005, a naposledy priaznivé inflačné vyhladky a asociovaná redukcia krátkodobých sadzieb. Od polovice roku 2007 sa opäť otvoril mierny pozitívny spread okolo 30 bázických bodov v dôsledku výrazného poklesu dlhodobých úrokových sadzieb v eurozóne.

Doplňujúce faktory

Pozitívne boli posudzované aj ďalšie hodnotené faktory. Vonkajšia bilancia SR bola v posledných rokoch vysoko volatílna, lebo odrážala kolísanie exportnej výkonnosti ťahanej novými produkčnými kapacitami súvisiacimi s priamymi zahraničnými investíciami (PZI), najmä v automobilovom sektore a sektore elektronických zariadení. Podstatné zhoršenie z 0,8% HDP v roku 2003 na 8% HDP v 2005-2006 nastalo kvôli dynamike súkromnej spotreby a rastu importov súvisiacich s aktivitami zahraničných investorov. Následne sa vonkajší deficit opäť zúžil na 5,3% HDP v roku 2007, a to vplyvom výrazného nárastu exportnej výkonnosti po spustení nových výrob. Vonkajší deficit bol financovaný hlavne rozsiahlym prílevom PZI. Slovenská ekonomika je vysoko integrovaná s EÚ – značný je najmä obchod a vzťahy PZI s inými členskými štátmi. Podstatne napredovala aj integrácia domáceho finančného sektora do širšieho EÚ sektora, hlavne prostredníctvom vysokého stupňa zahraničného vlastníctva vo finančnom sprostredkovaní.

Záver správy

Vo svetle hodnotenia právnej kompatibility a plnenia konvergenčných kritérií na udržateľnej úrovni, berúc pritom do úvahy aj hodnotenie ďalších doplňujúcich faktorov, považuje EK Slovensko za krajinu, ktorá spĺňa podmienky pre prijatie eura.

Po priaznivom rozhodnutí Rady nás čaká výmena koruny za euro

Ak Rada potvrdí odporúčania EK (očakáva sa 8. júla 2008), stanoví pre Slovensko konverzný kurz (predpoklad v júli), ktorým sa zmení slovenská koruna na euro. Počas celého 2. polroku 2008 bude platiť duálny systém oceňovania, ktorý bude pokračovať aj v roku 2009 po prechode na euro 1.1.2009. Krátky duálny obeh bude trvať 16 dní od zavedenia eura. Praktické postupy sú vymedzené v dokumentoch schválených vládou – v Národnom pláne zavedenia eura a jeho aktualizácii a v Zákone o zavedení meny euro v SR č. 659/2007 Z.z. (Generálny zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pravidlá sú nastavené tak, aby nebol poškodený občan a aby sa zmena platidla nezneužila na zvyšovanie cien a rast miery inflácie po vstupe do eurozóny.

Súvisiace dokumenty (v angličtine):

1. Tlačová správa:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/715&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

2. Kompletný materiál

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12574_en.pdf

3. Doplnujúci materiál

http://ec.europa.eu/economy_finance/pdfs_files/2008/euro_related/slovakia_background_en.pdf

4. Výhody zavedenia eura na Slovensku

http://ec.europa.eu/economy_finance/pdfs_files/2008/euro_related/slovakia_benefits_en.pdf

5. Konvergenčná správa ECB <http://www.ecb.int/pub/convergence/html/index.en.html>